

Nr 850

Av herr Eliasson i Sundborn m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 85, angående åldringsvårdsfrågor m. m.

(Lika lydande med motion nr 696 i Första kammaren)

Det utredningsmaterial rörande läget inom åldringsvården som framlagts av socialpolitiska kommittén visar att betydande brister finns på området. De åtgärder som föreslås i proposition nr 85 är avsedda att avhjälpa dessa brister. Åtgärderna måste dock anses otillräckliga i betydelsefulla avseenden, varför förbättringar och ändringar är erforderliga om resultatet skall kunna bli någorlunda tillfredsställande.

Beträffande åtgärder för att förbättra pensionärernas bostadsförsörjning har från vårt håll i motioner begärts förbättringar både i fråga om bidrag till upprustning av bostäder och i fråga om det direkta bostadsstödet till pensionärerna. Dessa förslag har emellertid avvisats av riksdagen. Även i år har emellertid motioner av ovan angivna innehåll väckts (I: 413 och II: 495). Vi förutsätter att — särskilt med hänsyn till det av socialpolitiska kommittén framlagda utredningsmaterialet — ett positivt beslut i de berörda frågorna nu skall vara möjligt.

Förslagen om statligt stöd till kommunernas kostnader för hemhjälp synes väl avvägda i nuvarande läge och föranleder ingen erinran från vår sida. Det får även hälsas med tillfredsställelse att ett visst stöd föreslås till vårdinrättningar för långtidssjuka. Det förtjänar dock påpekas att även om en utbyggnad av vårdkapaciteten i och för sig är angelägen kommer dylika åtgärder inte att få önskvärd effekt om inte personalfrågorna kan lösas. Långtidssjukvården får i detta avseende anses ha ett särskilt besvärligt läge. Detta gäller flera personalkategorier, men främst tillgången på sjuksköterskor. Vi förutsätter att dessa spörsmål ägnas ingående uppmärksamhet och att olika möjligheter att få förbättringar till stånd därvid tillvaratas. Det hör även uppmärksammas att ett stöd till anordnande av vårdinrättningar inte berör de allt större driftkostnaderna som huvudmännen får vidkännas för denna vårdgren. Enligt vår mening är det nödvändigt att kostnadsutvecklingen på detta område uppmärksammas vid olika överväganden rörande sjukvårdskostnadernas fördelning.

Under hänvisning till den omfattande platsbrist inom långtidssjukvården, som redovisats av socialpolitiska kommittén, föreslås i propositionen ett stat-

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 4 saml. Nr 850—857

ligt lånestöd i syfte att snabbt få till stånd en ökad utbyggnadstakt. Lånen skall lämnas med högst 30 000 kronor per vårdplats och föreslås vara ränte- och amorteringsfria under en tid av fem år, varpå lånen skall amorteras under en 25-årsperiod. Enligt vår mening är de regler som föreslagits alltför restriktiva i flera olika avseenden.

Vad först gäller frågan om de objekt, till vilkas uppförande statligt stöd skall kunna utgå, är den i propositionen gjorda avgränsningen till fristående sjukhem alltför snäv. De motiveringar om att långtidsvården så långt möjligt skall äga rum i inrättningar av hemliknande karaktär är givetvis riktiga, men det måste ifrågasättas om omständigheten att ett sjukhem uppförts i separat byggnad är ett rättvisande kriterium på om inrättningen har en sådan karaktär. På en del håll planeras sålunda — i samarbete mellan primärkommuner och landsting — uppförande av sjukhem för långvarigt sjuka och ålderdomshem i anslutning till varandra. De båda institutionerna kan i sådana fall bli sammanbyggda, exempelvis på vardera sidan av en ekonomiavdelning, men detta utgör givetvis inget hinder för att sjukhemmet kan ges en sådan hemliknande miljö som avses i propositionen. Även i åtskilliga andra fall torde en snabb utbyggnad av långtidsvårdens kapacitet lättast komma till stånd om möjlighet till statligt stöd föreligger, även om institutionen i fråga är direkt ansluten till annan vårdinrättning. Såsom medicinalstyrelsen påpekat finns med den i propositionen föreslagna begränsningen även risk för att en på sina håll mycket angelägen utbyggnad av långtidsvårdskliniker vid lasarett kommer att eftersättas. Över huvud taget synes kriteriet separat byggnad vara mindre välbetänkt. Vi föreslår att stödet skall utgå vid all utbyggnad av platsantalet inom långtidssjukvården. Självfallet får härvid ställas krav på viss standard och ändamålsenlighet, och i den bedömningen bör i enlighet med den i propositionen redovisade tanken kravet på en så långt möjligt hemliknande atmosfär inta en framträdande plats.

Departementschefen har angivit att stödet skall utgå till varje vårdplats som utgör ett nettotillskott till platsantalet. I flertalet fall får denna princip anses riktig. Den innebär bl. a. att stöd kan utgå då t. ex. sjukstuga eller mindre lasarett ombygges till ändamålsenligt sjukhem för långtidssjuka. I vissa fall finns dock anledning att göra undantag från denna princip. Om en vårdinrättning för långtidssjuka i kvalitativt avseende är så otillfredsställande att den bör utrangeras, emedan ombyggnad eller förbättring inte är möjlig eller lämplig, bör de platser som ersätter vårdinrättningens vårdplatser kunna räknas som nettotillskott. Härvid bör dock det värde som den utrangerade inrättningen kan beräknas ha frånräknas stödunderlaget. Vi föreslår att denna ordning tillämpas.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit talar starka skäl för att stödet skall utgå även till hem inom sektorn för psykiskt efterblivna. Det är av vikt att det statliga stödet blir så likvärdigt som möjligt på varandra näraliggande

områden, så att inte en snedvridning med åtföljande olycklig klientelblandning blir följd. Vi föreslår således att stödet skall utgå även till hem för psykiskt efterblivna.

Enligt propositionen kommer stödets omfattning att utgöras av räntefrihet under fem år, varjämte räntan på de statliga lånen åtminstone i vissa lägen kan bli förmånligare än för andra lån. Departementschefen har dock föreslagit att de nuvarande statsbidragen till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka och till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka inte skall ges jämsides med lån. Härigenom reduceras det stöd som erhålles genom räntefriheten med 2 000 kronor respektive 1 500 kronor vid nybyggnad. En sådan reduktion är — om låne- och räntefrihetsformen skall tillämpas — enligt vår mening obefogad. Såsom framhållits av många remissinstanser bör inte det nytillkommande stödet reduceras genom att värdet av det nu befintliga bortfaller. Det bör också uppmärksammas att många remissinstanser framhållit, att stödets omfattning är otillräcklig. En del instanser har sålunda föreslagit att det maximala lånebeloppet bör höjas till 45 000 eller 50 000 kronor. En remissinstans har erinrat om att kostnaden per vårdplats inom instansens vårdområde uppgår till 60 000 kronor. Förslag om en ökning av den räntefria tiden till 10 år har även framkommit vid remissbehandlingen. Enligt vår mening bör stödets omfattning ökas i enlighet med vad som framkommit i dessa remissvar. En skälig avvägning synes vara att stödet ges en omfattning som motsvaras av nuvarande anordnandebidrag samt räntefrihet under 10 år, räknat på en lånevolym av 30 000 kronor per vårdplats.

Den i propositionen föreslagna låneformen kan dock inte anses lämplig. En långivning från en instans med beskattningsrätt till en annan instans med beskattningsrätt och med skatteobjekt som sammanfaller med den förstnämnda instansen framstår över huvud taget som mindre lämplig. Härtill kommer att stödet föreslås vara ett stimulanstöd, avsett att utgå till anläggningar som uppföres under en begränsad period. Det kan inte vara förenligt med skäliga krav på administrativ enkelhet att år efter år under 30 års tid, sedan perioden tilländalupit, handskas med ränte- och amorteringsärenden. Enligt vår mening bör i stället för låne- och räntefrihetsformen direkta bidrag tillämpas. Bidragen bör ges en sådan storlek som motsvaras av vad som ovan sagts beträffande stödets omfattning. Detta torde i stort sett uppnås om bidraget utgår med hälften av anläggningskostnaden, dock högst 20 000 kronor per vårdplats. Härvid förutsättes att de nuvarande anordnandebidragen avvecklas beträffande de berörda objekten.

Totalt torde bidragsbeloppen avseende anläggningar som uppförts under den i propositionen angivna perioden komma att uppgå till ca 100 miljoner kronor. Det kan dock ifrågasättas om inte den föreslagna perioden — tre år — bör förlängas till fem år. Den omedelbara stimulanseffekten torde dock bli större om tidsgränsen hålles relativt snäv. Då därtill utredning pågår

rörande betydelsefulla delar av sjukvårdsfinansieringen, bör den föreslagna perioden tills vidare kunna godtagas men frågan givetvis kunna hållas öppen för omprövning, om så skulle befinnas påkallat.

Beträffande de ekonomiska verkningarna av här framförda förslag och av propositionens förslag bör följande uppmärksammas. I fråga om kostnaden för staten och de berörda kommunerna tillsammans föreligger ingen skillnad. Vårt förslag medför dock en större andel för staten av de totala kostnaderna.

Utgifterna enligt vårt förslag för det närmast kommande budgetåret kan inte nu anges närmare. Med utgångspunkt från det i propositionen äskade lånebeloppet kan de dock beräknas till högst 35 miljoner kronor. Även om medelsförbrukningen sannolikt blir lägre bör ett belopp av den storleken anslås för budgetåret 1964/65. Anslaget bör betecknas Bidrag till anordnande av hem för långtidssjuka m. m.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 85 måtte

I. besluta

a) att statligt stöd till anordnande av sjukhem för långtidssjukvård m. m. må utgå i form av bidrag med hälften av anläggningskostnaden, dock högst 20 000 kronor per vårdplats, i enlighet med i motionen angivna riktlinjer,

b) att nämnda stöd må utgå jämväl till anordnande av lasarettanslutna långtidsvårdavdelningar och centrala kliniker samt till sjukhem för psykiskt efterblivna och oavsett anläggningen i fråga uppförts som separat byggnad eller ej;

II. till *Bidrag till anordnande av hem för långtidssjuka m. m.* för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 35 000 000 kronor;

III. beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 3 april 1964

Lars Eliasson

i Sundborn

Gunnar Larsson

i Luttra

Alvar Andersson

i Knäred

Per Svensson

i Stenkyrka

Rune Gustavsson

i Alvesta

Stig F. Hansson

i Önnarp

Harry Wahrenedorff

David Gomér

Johannes Antonsson